

Robert Perišić

PODRUČJA BEZ SIGNALA

(ulomak iz romana, 2015)

Šetuckao je po toj staroj jezgri, ne protežući korak.

Mala mjesta možeš uništiti malo duljim korakom; to osjetiš ne razmišljajući, pa kratiš, kratiš korake i na koncu gotovo stojiš na mjestu. Hoda tako po toj kaldrmi gdje su se nevoljko srela dva stara imperija, kao da su oba bila na rubu snaga: došli bi dovde, daleko od kuće i upitali se čemu sav taj put. Onda bi morali biti tu, samo zbog onog drugog imperija, pa bi stajali tako na brvnu godinama, stoljećima, mičući se malko ponekad, korak ovamo, korak onamo, trljajući se tijelom o tijelo poput dvojice teškaša kad se grle u klinču i čekaju gong, već pomalo sprijateljjeni u tom strašnom umoru.

„Ajde, Niks, gledaš ko da je Pariz...“

„Evo...“

„Umorila te vožnja, a?“

„Bome, je.“

Mali grad ima svoju logiku pogleda, podsjećao ga je na to svaki prolaznik; u velikom gradu pogledi plutaju, vršljaju, svjetlucaju, dok ovdje pogled kontrolira prostor, blješti poput dugih svjetala. Svaki muškarac koga su sreli imao je, šljapkajući po toj bljuzgavici, potrebu da ih osmotri; obavezno bi ih pogledali i u oči, kao da nešto provjeravaju.

To zurenje se činilo normalnim, nitko nije gledao potajno.

Nikola osjeti kako ga to iritira, najradije bi otresao sa sebe te poglede kao pas kad izlazi iz vode.

Oleg pomisli kako ima u tome zurenju i nekakvog nepoštovanja: očito ne izgledamo dovoljno opasno.

Da, pomisli, trebat će i o tome povesti računa; hodao je on po takvim sokacima i s ljudima pred kojima se sklanjao pogled.

U trenutku osjeti želju da ode odavde i nikad se ne vrati, no znao je da to ne treba izgovoriti pred Nikolom. Pogleda ga: fino su mu se obrve spustile.

„Hrana, piće, žene.“

„Molim?“

„Treba misliti na to“, reče Oleg optimistički. Vidjevši natpis 'Restaurant Haiduci', protrlja dlanove: „E, pa napokon!“

Ušli su u održavani dizajn osamdesetih, sjeli u separe.

Olegu je konobar uporno, procijenivši ga kao uvoznog gospodina, preporučivao ribu, što ga je pomalo uvrijedilo.

„Nego, odakle onoliko vrećica uz rijeku? To kao da je netko namjerno bacao?“

„Ma šta da vam kažem“, širi ruke ovaj, „one budale uzvodno napravili smetlišta na krivim mjestima, jesenas poplavilo i...“

„Nitko da počisti?“

„Hm“, konobara kao da je pitanje zateklo. „A tko?“

Nije im više spominjao ribu.

Meso je, pak, bilo odlično.

Pitali su usput za Sobotku, ne saznajući ništa.

Raspitali su se onda u dva zanatlijska dućana, šćućurena jedan do drugoga, koja su preživjela industrijalizaciju, i sad stoje tamo kao pobjednici bez veselja. Jedan je radio s bakrom, prodajući ukrašene posude. Drugi prodaje samo papuče, živih boja, s puno šara, mekane i tople. Toliko papuča u toj radnjici da ti odjednom postane toplo. „Ovdje ljudi očito drže do papuča“, reče Oleg.

„Aha“, kimne Nikola i izađe.

Papudžija, kao ni kazandžija, nije bio siguran kojeg to inženjera Oleg traži. Možda pitam pogrešne ljude – pomisli Oleg izlazeći; zanatlije i inženjer, pa to su dvije civilizacije.

„Falilo mi je zraka među tim papučama“, reče Nikola.

„Dobro, al daj se malo uključi!“

Nikola je mislio kako je potpuno uključen. Dok je čekao na kaldrmi, već je bio promotrio okoliš pa reče: „Da pitamo one tamo?“

Ispred dućančića mješovite robe stajalo je šest-sedam zabundanih muškaraca koji su dijelili jednu bocu. Usput su pogledavali prema pridošlicama. Iznad njih tinjala je ulična lampa koja se na trenutke gasila.

Oleg im priđe, upita za inženjera Sobotku, i odmah krene u glas, nije ih baš razumio: neki dijalekt, ili su previše pijani... Tek jedan izduženi, s melankoličnim licem, koji se činio trijezan, kad su se drugi stišali, reče: „Radio sam s njime. Al ne znam di je na stanu. Imaš cigaru?“

Nikola izvadi kutiju i podijeli nekoliko cigareta.

„Trebamo ga poslom, ako ga vidite...“, reče Oleg.

Mislio je da će ga žicati za jednu bocu, ali nisu.

„Možda sam im trebao kupiti bocu, a?“, reče Nikoli kad su se odmakli.

Nikola slegne ramenima.

Oleg se vrati i uđe u dućan, izađe s bocom koju je zatim dao onom melankoličnom. Ovaj ga pogleda, ne reče ništa, ali je uzeo.

Vrativši se do Nikole, Oleg reče: „Odnosi s javnošću.“

Onda su naišli na starog poštara, sitnog i mršavog, koji govori jasno, glasno, kao da raportira, reče da se zove Vitan Šaracen, da ga zovu V.Š. Pošta ili čak Vaša Pošta, što je malo neozbiljno – "Možete me, da skratimo, zvati Pošta!", rekao je kao da su time stupili u službene odnose – onda doda da ga sve mogu pitati, da on sve prati, *objektivno*, da već trideset godina nije okusio alkohol, jer "pošta je pošta", reče, što nisu baš razumjeli, onda ih je, prije nego su stigli išta pitati, pitao je jesu li i kod njih nestala pisma, ili je to samo ovdje, i da li se to nepismenost vraća, ili je to samo ovdje, i da li je normalno da pisma ne preuzima baš onaj koji ih jedini dobiva, ili je to samo ovdje, i da li oni znaju gdje su došli, i imaju li uopće što pitati ili nemaju? Nikola ga je gledao uzdignutih obrva, a Oleg mu odsječno reče: "Tražimo inženjera Sobotku koji je radio u tvornici turbina i hitno nam treba!" Nakon riječi "hitno" poštar pogleda Olega kao da je napokon našao sugovornika od poštovanja, te ih je uputio, detaljno, tako da su inženjera, nakon drndanja u terencu po zahtjevnoj cesti, našli pet-šest kilometara izvan N., u mjestu s dvije zgrade i nekoliko baraka, u nekoj brvnari koja je služila kao kafić, sa šankom koji je sličio na pult u dućanu. Tu se sjedilo uz karirane stolnjake, mirisala je rakija, bilo je i limenki Coca-cola i Fante na polici, ali činilo se da to više

služi kao ukras. Svijetlila je gola žarulja, nekim čudom na zidu se našao poster Metallice – što je mjestu možda trebalo dati moderni štih, ili ih je podsjećalo na ugašenu industriju...

„Poznajete li Sobotku, inženjera?“, upitao je Nikola s vrata staru gospođu u kecelji koja je posluživala.

Onda Nikola uoči da ima odvezanu cipelu, pa čučne da je zaveže što je – nakon što su već svi gledali u njega – izgledalo kao da je potonuo.

Oleg je stajao na vratima, vratovi su se okrenuli prema njemu, ispod dima pod bijelim svjetlom osjetio je lagani strah od zadaha tog brloga: bio je, pomisli, predobro odjeven, obrijan, doduše s bolesno tamnim podočnjacima i malko podbuhao, ali njegovan, pomisli, kako neočekivana riječ, *njegovan*, tja, lako ti je ovdje biti njegovan... Ali jest, vidio je, koža njegova lica bila je nježna za ovdašnje pojmove, osjeti se mekan, premekan pred tim pogledima i suhim čekinjavim bradama, pa stupi unutra, shvativši u trenutku da ne smije stajati tako, na vratima, kao da se nečeg boji, da mora ući u taj brlog, ući kao investitor.

Ovo bi trebalo naslikati, ovo bi moglo biti post-socrealističko ulje na platnu – „Dolazak investitora“ – pomisli dok je stupao unutra kao na neki podijum, u svom dugom kaputu od kašmira, sa svojim crnim šalom i krznenom kapom u ruci, ušao je kao da ulazi u nekretninu koju planira kupiti, pogledao kako se drži plafon, pogledao od dima masne uglove, pogledao onda ljude malko kimajući glavom, kao da se ljulja prema naprijed, s blagim izrazom odobravanja, baš kao da je ušao u znojnu, smrdljivu svlačionicu svoje momčadi, on, novi trener, čudotvorac koji će od te šake jada napraviti pobjednički tim, natjerati ih da zaigraju ponovo, tako je ušao, kao investitor, magloviti lik o kojem su možda sanjali, a možda i ne – vjerojatno su ipak mislili da se nitko nikad neće pojaviti: svakako nije bilo previše nade otkad im je država ukinula subvencioniranu željezničku liniju, a i autobus je rijetko dolazio.

"Je li tu Sobotka, inženjer?", reče glasno.

Jedan čovjek, krupan i malo pogrbljen, bez žurbe je ustao i prišao. Bio je već sijed, a crvenkasta boja lica govorila je da je nekad bio plav.

„Sobotka“, rekao je. «Što me trebate?»

„Čuo sam da ste vi bili glavni inženjer u tvornici.“

„Jedan od glavnih“, reče.

Oleg ga promotri.

Tokom godina petljanja s lažovima svih vrsta stekao je oko za ljudska lica: muljatori su imali na licu zaštitni sloj i malu mrežu u očima – bila su to lica zamućena, s pogledom koji te navodno gledao, ali je dijelom ostajao unutra, kao da već čuva svoj poslovni postotak. Druga vrsta likova bili su oni koji te nisu gledali: ti nisu davali lažne nade. Otvoreno poput Sobotke gledali su još samo poštenjaci i ubojice, ali on nije imao onu iskru, gotovo radost igre, koju je primjećivao kod ubojica.

To si mogao vidjeti u prvih nekoliko sekundi – poslije sve slabije i slabije.

Izgovorene riječi zamagljuju pogled, znao je reći, objašnjavajući svoju filozofiju prvog dojma.

„Želimo pokrenuti proizvodnju u tvornici“, reče Oleg. „Zanima nas je li to izvedivo.“

Inženjer je povukao dim, zaškiljio i zagledao se u Olega. Ta otvorena sumnjičavost: folklorna igra koju još igraju starci i pijanci.

„Vi mora da me zajebavate...“

Inženjer je, čini se, solidno popio.

„Nismo došli dovde da bi se šalili“, reče Oleg. „Nije baš usput.“